

*Túto knihu venujem
mame a pamiatke otca*

BOL to jeden z našich posledných výletov autom, v čase, keď sa život môjho otca ako človeka takmer končil. Zastavili sme pri rieke, prešli sa k jej brehu a pri vode sme si sadli do tieňa starého duba.

Otec si po niekoľkých minútach vyzul topánky, stiahol ponožky a potom dlho pozoroval svoje bosé nohy v prúde rieky. Zavrel oči a usmial sa. Už dlho som ho nevidel takto sa usmievať.

Odrazu sa zhlboka nadýchol a povedal: „Pripomína mi to...“

Zmĺkol a chvíľku premýšľal. V tom čase sa mu už spomienky vybavovali pomaly alebo sa mu nevybavili vôbec. A možnože rozmýšľal o nejakom vtipe, čo by mi povedal, lebo vždy poľahky nejaký vysypal z rukáva. Alebo si chystal ďalšiu historku, ktorá by ospevovala jeho dobrodružný a hrdinský život. Zmáhala ma zvedavosť. Čo mu to tak môže pripomínať? Kačku čaptajúcu po železiarstve? Koňa na stoličke v bare? Chlapča drobné ako Janko Hraško? Spomenul si vari na dinosaurie vajce, čo jedného dňa našiel a potom stratil, alebo azda na krajinu, v ktorej kedysi kraloval dobrú polovicu týždňa?

„Pripomína mi to,“ povedal nakoniec, „časy, keď som bol ešte chlapec.“

Premeral som si tohto starca, svojho zostarnutého otca, s bielymi nohami v prúde rieky. Boli to jedny z posledných chvíľ v jeho živote a ja som si ho pred-

stavil ako chlapca, dieťa, mladíka, čo má život pred sebou, tak ako som mal teraz život pred sebou ja. Dovedy mi to nikdy nenapadlo spraviť. Pred očami sa mi zliala otcova prítomnosť a minulosť, zliali sa dohromady, a v tej chvíli sa otec premenil na akési čudné stvorenie, divoké, mladé a staré zároveň a to stvorenie naraz zomieralo a rodilo sa.

Z môjho otca sa stal mýtus.

—

Narodil sa do najsuchšieho leta za posledných štyridsať rokov. Jemnú červenú hlinu Alabamy slnko vypražilo na drsný prach a vodu by ste široko-ďaleko márne hľadali. S jedlom to veru nebolo o nič lepšie. Nevyrástla kukurica, o paradajkách nemohlo byť ani reči, dokonca ani len dyne sa v to leto neurodili, všetko pod oblohou bielou ako mlieko vyschlo. Jedno po druhom kapali aj zvieratá: najprv vystrelo kurence, potom mačky, neskôr prišli na rad prasatá a napokon psy. Udušili ich vo vlastnej šťave. So všetkým, s chlpmi aj kosťami.

Jednému chlapíkovi úplne preskočilo, najedol sa kameňov a zomrel. Keď ho chceli pochovať, desať mužov ho k hrobu nieslo a ďalších desať ten hrob kopalo. Tak sucho bolo.

Ludia sa pozreli na východ a hovorili: *Pamätáte si tečúcu rieku?*

A keď sa pozreli na západ, vraj: *Pamätáte sa ešte na Talbertov rybník?*

Deň, keď sa narodil, sa začal ako každý iný. Slnko vstalo, pohľad uprelo na nevelkú drevenicu, kde žena s bruchom ako pol sveta miešala posledné vajíčko na manželovu praženicu. Muž sa už plahočil na poli, pluhom obracal prach okolo čiernych pokrútených koreňov akejsi tajomnej zeleniny. Jasné slnko sa mocne opieralo. Muž vošiel dnu po raňajky, utrel si pot z čela do farebnej šatky na krku a potom vlhkú gundžu vyžmýkal do starého plechového hrnčeka, aby mu neskôr zvýšilo aspoň na glg.

V deň, keď sa narodil, žene na okamih prestalo biť srdce a umrela. Potom však znovu ožila. Zanechala na chvíľu svoje telo, ktoré videla nehybne ležať pod sebou, a videla aj svojho syna – povedala, že žiaril. Keď sa jej duch po čase znovu spojil s telom, povedala, že cíti, ako je tam teplo.

Oznámila: „Čoskoro. Už čoskoro príde na svet.“

A nemýlila sa.

V deň, keď sa narodil, ktosi spozoroval nad cestou oblak a v tom oblaku dokonca čosi čierne. Hneď sa zhrkli ľudkovia a pozerali do nebies. Jeden, dva, dva krát dva, odrazu tam stálo päťdesiat zvedavcov a všetciupierali zrak na oblohu, na tento nevelký obláčik, ktorý sa šinul k ich vyprahnutým a unaveným domovom. A naozaj: bol tu, oblak. Prvý skutočný oblak po tolkých týž-dňoch.

Jediná osoba v meste, ktorá sa na oblak nevyšla pozrieť, bola žena. Ležala rozvalená na podlahe a zadú-

šala sa bolesťou. Tak veľmi sa dusila, že nevládala ani len skríknuť. Už sa jej aj zdalo, že kričí – ústa malá doširoka otvorené –, no hláska nevydala. Zato jej telo pracovalo na plné obrátky. A veru malo čo robiť. Prichádzal On. Ale kde bol jej manžel?

Stál kdesi vonku a pozoroval oblak.

A to teda nebol hocijaký oblak. Vôbec nie obláčik, ale Pán Oblak, doslova mrak, veľký a sivý nad pozemkami vysušenými ako slivka. Muž si strhol klobúk a prižmúril oči, dokonca zostúpil o schod nižšie, len aby sa mra- 15
ku lepšie prizrel.

A mrak so sebou priniesol aj vietor. A aký! Vetrík príjemne oblizoval ľuďom tváre. A potom muž začul hrom – hrumm! –, aspoň si to myslel. To sa však len prevrátil stôl, ktorý nohami odkopla jeho žena. No bez debaty, znelo to ako hrom. Takto predsa hromy hrmia.

Muž urobil ešte krok a ocitol sa na poli.

„Muž môj!“ zakričala žena z plných pľúc. No neskoro. Muž bol už prídaleko a nepočul ju. Nepočul vôbec nič.

V deň, keď sa narodil, sa všetci ľudia zišli na poli pri jeho dome a nespustili z mraku oči. Obláčik, čo ako najprv maličký, začal rásť a vzbudzovať bázeň, zanedlho narástol do obrovských rozmerov, už bol prinajmenšom tolký ako veľryba. V strede mraku sa križovali biele blesky a potom, z ničoho nič, sa mračno roztvorilo a jednou ranou spálilo boroviciam vrcholce. Vyšší

muži v dave sa aj vystrašili, no len sa čosi zhrbili a nepohli sa z miesta.

V deň, keď sa narodil, sa všetko zmenilo.

Muž sa stal otcom a žena matkou.

V deň, keď sa Edward Bloom narodil, pršalo.

Môj otec to so zvieratami vedel. Každý vám to do-
svedčí. Už ako chlapcovi mu medvedíky jedli z ruky.
A keď pomáhal svojmu otcovi na poli, vtáky mu sadali
na plecيا. Jednej noci otcovi pod oknom zaspal ozaj-
stný medveď, a prečo? Pretože môj otec poznal tajnú
zvieraciu reč. Jednoducho mal taký dar.

Veľmi si ho obľúbili aj kravy a kone. Kamkoľvek šiel,
oni šli za ním. A tak ďalej. Veľkými hnedými nozdrami
sa chlapcovi otierali o ramená a fŕkali, akoby mu chceli
čosi dôležité oznámiť.

Raz otcovi na prekrížené nohy vyskočila sliepočka
a zniesla mu do lona vajíčko – také drobné hnedé vaj-
ko. Jakživ som také čosi nevidel a, vlastne, ani nikto
iný na svete.

Odkedy bola Alabama Alabamou, nesnežilo tam. A predsa jednej zimy, keď mal otec deväť rokov, začalo snežiť. Sneh padal a padal a nakladal na krajinu jednu bielu prikrývku za druhou, čo vrstva, to tuhšia, až napokon zamkol celú zem do ľadového zovretia. Cesty von nebolo. Ak vás snehová búrka zasypala, bol s vami amen. Ak vás to aj nepochovalo hneď, mali ste akurát tak čas porozmýšľať o svojom konci.

Edward bol silný, tichý chlapec, a hoci mal vlastnú hlavu, nikdy otcovi neodvrával, keď bolo treba pomôcť okolo domu, opraviť plot alebo priviesť domov zatúlanú jalovičku. Toho sobotného večera začalo snežiť a neprestalo ani v nedeľu ráno. Edward s otcom začali stavať snehuliaky, neskôr pridali snežné mestá a rôzne ďalšie stavby. Veru až neskôršie im v ten deň došlo, aké veľké nebezpečenstvo hrozí, ak snežiť neprestane. Aby som nezabudol, otcov snehuliak mal vraj päť metrov. A aby otec dosiahol tak vysoko, zostrojil z borovicových konárov a kladiek zariadenie, s ktorým sa mohol

pohodlne hýbať hore-dole, ako sa mu práve zažiadalo. Na oči snehuliaka poslúžili kolesá starého kočíka, ktorý už roky nepoužívali; nos mal z veka na obilné silo a ústa vyrezané z kusa dubovej kôry. Snehuliakovi vyčarili tajomný úsmev, akoby si biela socha práve spomenula na čosi milé a vtipné.

Mama sa zatiaľ doma zvrátila okolo hrncov. Z komína stúpali sivé a biele prúžky dymu a stáčali sa na oblohe. Spozna dverí sa ozývalo tlmené búchanie a trieskanie, ale ona mala práce vyše hlavy a nevenovala tomu pozornosť. Keď spotený otec a syn o polhodinku vošli dovnútra, od sporáka ani len neodtrhla pohľad.

„Sme v riadnej kaši,“ povedal manžel.

„To ti teda poviem,“ odvetila.

A sneh len padal a padal a dvere, čo práve prekopali, znovu zavalilo. Otcov otec zobral lopatu a znovu sa pustil do odpratávania chodníka.

Edward to pozoroval: otec odhodí, sneh prisype, otec odhodí, sneh prisype. V tom sa rozvzrgala strecha na dome a mama zistila, že v spálni sa nakopil závej. Bolo načase dom opustiť.

Ale kam sa podieť? Všetko naokolo pokrýval ľad, čistá bieloba a mráz. Mama zbalila uvarenú večeru a vzala prikrývky.

Tú noc strávili na stromoch.

Na druhý deň bol pondelok. Prestalo snežiť a ukázalo sa slnko. Teplota sa však pohybovala pod nulou.

Mama povedala: „Edward, je načase, aby si sa vydal do školy.“

„Veru je,“ súhlasil Edward a na nič sa nepýtal. Tak ako vždy.

Po raňajkách zišiel zo stromu a prešiel takmer desať kilometrov do školy. Cestou videl človeka zamrznutého v kuse ľadu. Ba on sám skoro zamrzol, ale, ako dobre vieme, prežil. Dokázal to. Vlastne prišiel o päť minút skôr.

V škole už čakal učiteľ, hovel si na kope dreva a čítal. Po dvojdnovej záľaha ostala zo školy trčať iba vrtuľa veterníka, všetko ostatné pochoval sneh.

„Dobré ráno, Edward,“ pozdravil učiteľ.

„Dobré ráno,“ pozdravil Edward.

Vtom si Edward spomenul, že si zabudol domácu úlohu.

A vrátil sa domov.

A to sa, prosím, naozaj stalo.

—

Ludia vravia, že nikdy nezabudol, ako sa voláte alebo akú máte obľúbenú farbu. A keď mal dvanásť, každého v rodnom meste poznal podľa zvuku topánok.

Ludia vravia, že vyrástol tak rýchlo, až istý čas – štyri-päť mesiacov? pol roka? – musel ležať v posteli, lebo vápenatenie kostí nestačilo držať krok s tempom rastu. Keď sa chcel postaviť, sklátil sa na kôpku ako slabá rastlinka.

Edward Bloom využil čas múdro a veľa čítal. Prečítal takmer každú knihu, ktorá bola v Ashlande. Tisíc kníh – niektorí hovoria, že desaťtisíc – o dejinách, umení, filozofii, príhody a skúsenosti mládenčov od Horatia Algera. Nezáležalo na tom, čo to bolo. Všetko prečítal. Dokonca aj telefónny zoznam.

Vravia, že nakoniec vedel viac ako ktokoľvek iný. Vraj sa mu nevyrovnal ani pán Pinkwater, knihovník.

Už vtedy bol veľká ryba.

—

Stane sa to takto: starý doktor Bennett, náš rodinný lekár, sa vyšuchce z hostovskej izby a zľahka za sebou zatvára dvere. Starý ako svet, koža ovisnutá, tvár samá vráska, doktor Bennett je naším doktorom odjakživa. Bol tu, keď som sa narodil, prestrihol mi pupočnú šnúru a podal mame moje červené a zošúverené telíčko. Ani sa nedá porátať, z koľkých chorôb nás vyliečil, a urobil to so šarmom a neprekonateľným porozumením, akého sú schopní už iba lekári z dávno zašlých čias. A doktor Bennett z takého lekárskeho praveku je. Dnes tento istý človek vypravádza môjho otca zo sveta, vychádza z otcovej izby, zo starých uší si vyťahuje stetoskop, pozrie sa na nás, na mamu a na mňa, a pokrúti hlavou.

„Už nemôžem nič robiť,“ vraví chrapľavo ako vždy. V zlosti chce rozhodíť rukami do vzduchu, ale nespraví to. Na takéto pohyby je už pristarý. „Bohužiaľ. Je mi to naozaj ľúto. Ak sa s Edwardom potrebujete zmieriť alebo mu chcete čokoľvek povedať, urobte to radšej teraz.“

Čakali sme to. Mama mi zovrie ruku a prinúti sa k trpkému úsmevu. Samozrejme, nebolo to pre ňu ľahké obdobie. Za posledné mesiace schudla a povädla aj na duchu, bola síce nažive, ale strašne vzdialená od života. V jej pohľade čítam bezcieľnosť. Pozerám sa na ňu a pripadá mi stratená, akoby nevedela, kde je alebo kto je. Odkedy sa otec vrátil domov zomrieť, život sa mame i mne od základov zmenil. Jeho umieranie nás všetkých tak trochu zabilo. Akoby si namiesto toho, aby šiel každý deň do práce, musel vzadu za bazénom kopať vlastný hrob. A nevykopať ho celý naraz, ale zakaždým po centimetri, po dvoch. Akoby ho práve toto tak unavilo, spôsobilo mu tie kruhy pod očami, a nie – ako to mama занovito volala – jeho „röntgenová terapia“. Akoby sa každý večer po návrate z kopania, ešte s hlinou za nechtami, posadil do kresla, rozložil si noviny a povedal: *Dnes mi to šlo dobre. Zvládol som ďalší centimeter.* A mama by povedala: *Počul si, William? Tvoj otec dnes vykopal ďalší centimeter.* A ja by som povedal: *Skvelé, otec, jedným slovom skvelé. Ak potrebuješ pomôcť, stačí povedať.*

„Mami,“ otočím sa.

„Pôjdem prvá,“ povie rozhodne. „A potom, keby sa zdalo, že ...“

Keby sa zdalo, že zomiera, zavolá ma. Takto sa rozprávame. V krajine umierajúcich vety ostávajú nedokončené. Vopred viete, ako sa skončia.

Na to sa postaví a vojde do izby. Doktor Bennett pokrúti hlavou, zloží si okuliare a leští si ich do kravaty s modrými a červenými pruhmi. Vydesene si ho premeriavam. Je taký starý, taký hrozne starý: prečo otec zomiera skôr ako on?

„Edward Bloom,“ vraví akoby pre seba. „Kto by si to bol pomyslel?“

No kto? Smrť bolo to najhoršie, čo sa mohlo otcovi prihodiť. Viem, ako to znie – smrť bude to najhoršie, čo sa môže prihodiť väčšine z nás –, ale na ňom sa tie posledné, akoby prípravné roky podpisovali očividne, i keď sa zdalo, že zhoršujúca sa choroba, ktorá otca vyradila zo života, ho celé tie roky pripravovala na ďalší život.

A korunou všetkého bolo, že musel zostať doma. Och, ako to neznášal! Neznášal, že sa každé ráno zobúdzal v tej istej izbe, pozerá na tých istých ľudí a robí tie isté veci. Predtým bral domov ako stanicu na dočerpánie. Lietajúci otec, dom mu nebol viac než zastávka na ceste ďalej, ďalej k nejasnému cieľu. Čo ho poháňalo? Peniaze to neboli; tých sme mali dosť. Mali sme pekný dom, niekoľko áut a za domom bazén, zdalo sa, že neexistuje nič, čo by sme si nemohli dovoliť. A nebolo to ani kvôli podpore predaja – mal svoju vlastnú firmu. Bolo to čosi viac než hocičo z týchto vecí, ale čo by to skutočne mohlo byť, na to som odpoveď nepoznal. Bolo to, akoby jeho život neustále poháňala neukojiteľná túžba. Nezáležalo veľmi, či sa do cieľa dostal alebo nie,

najdôležitejší bol boj, a potom ďalší boj a vojna nemala konca. Takže pracoval stále dookola. Občas ho nebolo celé týždne, odcestoval do New Yorku, Európy alebo Japonska a vracal sa v nezvyčajnom čase, povedzme o deviatej večer, dal si pohárik, nárokoval si svoje kreslo a miesto otca ako hlavy rodiny. A zakaždým vyrukoval so skvelou historkou.

„V Nagoji,“ povedal raz večer po návrate domov, mama v jednom kresle, on v druhom a ja na zemi pri jeho nohách, „som videl dvojhlavú ženu. Prisahám. Krásnu dvojhlavú Japonku. Keby ste vedeli, ako noblesne predvádzala servírovanie čaju! Prisámvačku, nevedel by som povedať, ktorá hlava bola krajšia.“

„Žiadna dvojhlavá žena neexistuje,“ povedal som.

„Naozaj?“ povedal a prikoval ma pohľadom. „A to mi vraví jeho veličenstvo Všadebol a Všetkovidel, tak to pekne ďakujem. Za opravu.“

„A tomu mám veriť?“ opýtal som sa ho. „Dve hlavy?“

„A dáma od špičky po korienky vlasov,“ odvetil. „Dokonca gejša. Väčšinu života strávila v ústraní a učila sa zložitej tradícii gejší, a len málo sa ukazovala na verejnosti – čo samozrejme vysvetľuje tvoju pochybovačnosť. Mal som ohromné šťastie, že som sa cez niekoľkých obchodných priateľov a kontakty na vládu dostal do ich najsúkromnejšieho súkromia. Musel som, pochopiteľne, predstierať, že na nej nie je nič zvláštne, keby som len brvou mihol, bola by to urážka historic-

kých rozmerov. Jednoducho som si len zobral čaj ako ostatní a zamrmlal „domo“, čo je po japonsky *ďakujem*.“

Tomu, čo robil otec, sa nič nevyrovnalo.

Kým nebol doma, zdal sa nám byť výnimočný, no keď sa vrátil, všetko zázračne vyprchalo. Trochu pil. Ale nebýval potom agresívny, skôr frustrovaný a zmätený, akoby spadol do nejakej diery. Prvé večery po návrate domov mal oči také jasné, že by ste odprisahali, že v tme žiaria, ale po dvoch, troch dňoch na ne doľahla únava. Zdalo sa, akoby nebol vo svojom živle a veľmi tým trpel.

Vôbec nebol dobrým kandidátom na smrť; to, že musel byť doma, všetko len zhoršovalo. Na začiatku choroby sa z toho snažil vyťažiť čo najviac, obvolával ľudí na zvláštnych miestach po celom svete, ale čoskoro ochorel natoľko, že nevládal slúchadlo udržať v ruke. Stal sa iba človekom, človekom bez práce, bez príbehu po ruke, a ja som si odrazu uvedomil, že toho človeka vôbec nepoznám.

„Vieš, čo sa mi práve teraz žiada?“ opýtal sa ma v ten deň a na človeka, ktorého už doktor Bennett odpísal, vyzeral pomerne dobre. „Pohár vody. Budeš taký dobrý?“

„Samozrejme,“ vravím.

Prinesiem vodu a on si raz-dvakrát odpije. Aby sa neoblial, pridržiavam mu pohár zospodu. Usmejem sa na toho chlapíka, čo viac nevyzerá ako môj otec, ale iba ako kópia môjho otca, jedna z mnohých, podobných a záro-

veň odlišných a v nejednom ohľade určite s chybami. Padlo mi zaťažko pozeráť sa na neho, sledovať všetky zmeny, ktorými prešiel, ale zvykol som si. Hoci už prišiel o vlasy a na koži mu naskočili škvrny a chrasty, zvykol som si.

„Neviem, či som ti to rozprával,“ povie a nadýchne sa. „Ale každé ráno, keď som vyšiel z kaviarne pri kancelárii, ma zastavil žobrák. Zakaždým som mu dal štvrtýdolár. Každý deň. Chcem tým povedať, že sa z toho stala rutina, a ten žobrák sa nakoniec ani neobťažoval pýtať si peniaze – jednoducho som mu mincu hodil. Potom som ochorel a niekoľko týždňov som nechodil do roboty, a keď som sa vrátil, vieš, čo mi povedal?“

„Čo, otec?“

„Dlhujete mi tri päťdesiat.“

„Vtipné,“ odvetím.

„Smiech je predsa ten najlepší liek,“ povie, hoci nikto z nás sa nesmeje. Tvárime sa naďalej vážne, bez najmenšieho náznaku úsmevu. Pozrieme sa na mňa a do očí sa mu vkradne smútok. Niekedy sa mu nálady rýchlo menia, raz je hore, potom dole, ako keď sa surferi preháňajú na vlnách.

„Asi je to tak lepšie,“ povie. „Že ležím v hostovskej.“

„Čo tým chceš povedať?“ opýtam sa, ale odpoveď poznám. Nespomenul to po prvýkrát, hoci sa sám rozhodol, že sa zo spálne od mamy odsťahuje. „Až bude po mne, nechcem, aby si večer čo večer líhala a striaslo

ju pri pohľade na moju stranu postele, však vieš, čo chcem povedať.“ Tuší, že byť odložený na toto miesto má svoju symboliku.

„Som tu len ako hosť,“ vraví a obzerá sa po nezvyčajne strohej izbe. Mama si vždy myslela, že hostia by mali mať veci práve akurát, a hostovskú zariadila tak, aby azda čo najviac pripomínala hotel. Nájdete tu malú stoličku, nočný stolík, nad bielizníkom neškodnú reprodukcii olejomalby od neznámeho starého majstra. „Nebol som veľmi často po ruke, vieš. Doma. Nie tak, ako by sme všetci chceli. Pozri sa na seba, je z teba dospelý muž a ja – ja som pri tom úplne chýbal.“ Prehltne, čo je preňho skutočný výkon. „Nebol som tu pre teba, však, synak?“

„Nie,“ odvetím, možno prirýchlo, ale tak milo, ako sa to len pri slove nie dá.

„Hej,“ povie a vzápätí slabo zakašle. „Nič nezatajaj, len preto, že som... veď vieš.“

„Neboj sa.“

„Pravdu a nič len pravdu.“

„Tak mi pomáhaj...“

„Boh. Bohumil. Bohviekto.“

Ešte raz si odchlipne. Zdá sa, že to nie je otázka smädu, ako skôr túžba po vode, aby ju cítil na jazyku, na perách: zbožňuje vodu. Kedysi dávno chodieval plávať.

„Ale vieš, ani môjho otca často nebolo,“ vraví a v hlase mu zľahka zaškrípe. „Viem, aké to je. Môj otec bol

farmár. Vavel som ti to, však? Pamätám sa, že raz musel kamsi odísť po semená na siatie. Naskočil na nákladný vlak. Povedal, že sa večer vráti. Ale najprv sa stalo to, potom ono, a on sa nie a nie zo šlamastiky vyмотаť. Napokon sa ocitol až kdesi v Kalifornii. Bol preč takmer celú jar. A ako čas siatia prišiel, tak aj odišiel. Keď sa však otec po mesiaci vrátil, priniesol semená, aké jakživ nik nevidel.“

34 „Budem hádať,“ poviem. „Zasial ich a vyrástla z nich obrovská fazuľa až po oblaky a nad nimi stál hrad a na hrade žil obor.“

„Ako to vieš?“

„A k tomu všetkému... dvojhlavá žena servírovala obrovi čaj.“

Pri tomto otec pokrčí obočie a usmeje sa, na chvíľku ho ovládne radosť.

„Pamätáš si to,“ povie.

„Samozrejme.“

„Pamätať si príbehy iného znamená robiť ho nesmrteľným, vedel si to?“

Pokrútim hlavou.

„Naozaj. Tomuto príbehu si nikdy nechcel veriť, však?“

„Záleží na tom?“

Pozrie sa na mňa.

„Nie,“ povie. Potom: „Áno. Nevie. Aspoň si si ho zapamätal. Ja som veľmi chcel byť doma čo najviac.

Snažil som sa. Ale diali sa rôzne veci. Prírodné katastrofy. Raz, tak sa mi zdá, sa rozdvajila Zem a obloha, tá sa otvorila viackrát. Niekedy som to skoro neprežil.“

Staré šupinaté ruky sa priplazia a dotknú sa môjho kolena. Prsty má biele, nechty popraskané a bez lesku, ako staré striebro.

„Aj by som ti povedal, že si mi chýbal,“ preruším ticho, „keby som vedel, o čo som prichádzal.“

„Poviem ti, v čom bol problém,“ vraví, zdvihne ruku z môjho kolena a naznačí mi, aby som sa prisunul bližšie. A ja poslúchnem. Chcem to počuť. Ďalšie slovo by mohlo byť jeho posledné.

„Chcel som byť veľkým človekom,“ zašepká.

„Naozaj?“ poviem, akoby to bolo pre mňa nejaké prekvapenie.

„Neklamem,“ potvrdí. Vyslovuje pomaly a slabo, ale slovám nechýba ani dôraz, ani jasnosť. „Veril by si tomu? Myslel som si, že je to môj osud. Veľká ryba vo veľkom rybníku – práve to som chcel. To som chcel od prvého dňa. Začal som skromne. Dlhú dobu som pracoval pre iných. Potom som začal podnikáť sám. Zohnal som si formy a v pivnici som odlieval sviečky. Tento nápad sa nevydaril. Začal som kvetinarstvom predávať kvety na ozdobovanie. Ani to nemalo dlhé trvanie. Ale nakoniec som sa dostal do importu a exportu tovaru a všetko sa naštartovalo. Raz som večeral s premiérom, William, s premiérom! Vieš si predstaviť, že ten chlapec z Ash-

landu večeria v jednej miestnosti s tým, akože sa... Niet na svete kontinentu, na ktorý by som nevstročil. Nevynechal som ani jeden. A to ich je sedem, však? Začínam zabúdať, ktoré som... no nič. Teraz sa to všetko zdá také nepodstatné, vieš? Chcem tým povedať, že už ani neviem, aký by mal byť veľký muž... aké má mať predpoklady. Ty áno, William?“

„Áno čo?“

„Či vieš,“ vraví. „Či vieš, čo robí človeka veľkým.“

36 Dlhú nad tým rozmýšľam a tajne dúfam, že zabudne, že mi tú otázku vôbec položil. Myslel mu zvykne blúdiť, ale niečo v jeho upretom pohľade mi prezrádza, že tentoraz na nič nezabudol, drží sa myšlienky ako kliešť a čaká na odpoveď. Nevie, čo robí človeka veľkým. Nikdy som o tom nerozmýšľal. Ale v takýchto chvíľach „neviem“ nebude stačiť. Toto je príležitosť, pri ktorej človek povstane, zhadzujem preto zo seba všetku záťaž a čakám, kedy sa naozaj vznesiem.

„Podľa mňa,“ poviem znova po chvíli a čakám, že príde tie správne slová, „vtedy, keď muža miluje jeho syn, vtedy by sa podľa mňa mohol považovať za veľkého.“

Toto je jediná moc, ktorú mám, aby som pasoval svojho otca na skutočného veľikána, čosi, čo hľadal široko ďaleko po cestách-necestách a čo, čuduj sa svete, bolo po celý ten čas doma.

„Ach,“ vraví, „tie parametre,“ a pošmykne sa mu pritom jazyk. Odrazu sa zdá, akoby bol opitý. „Takto som

o tom nikdy nerozmýšľal. Keď však nad tým teraz uvažujeme, chcem tým povedať, v tom prípade,“ vraví, „v tomto veľmi zvláštnom prípade, *mojom*...“

„Ale hej,“ vravím. „Týmto ťa odteraz a navždy vyhľadujem za svojho otca, Edwarda Blooma, Veľmi Veľkého Muža. Tak ti Bohumil pomáhaj.“

A tam, kde by mal byť meč, sa ho na pleci raz zľahka dotknem.

Zdá sa, že po týchto slovách odpočíva. Oči sa mu zatvoria ťažko a tlačí sa do nich hrozivá definitívnosť, v ktorej vidím začiatok konca. Keď sa záclony na okne rozhrnú, akoby chceli čosi náhle potvrdiť, na chvíľu uverím, že takto odchádza jeho duch na druhý svet. Našťastie je to len závan vzduchu z ústredného kúrenia.

„Ešte o tej dvojhlavej žene,“ šepká so zatvorenými očami, akoby zaspával.

„Už som o dvojhlavej žene počul,“ vravím a slabo ho potrasiem za plece. „Už o nej viac nechcem počuť, ocko. Dobre?“

„Nechcel som ti rozprávať o dvojhlavej žene, ty muddledant,“ vraví.

„Nechcel?“

„Chcel som ti porozprávať o jej sestre.“

„Ona mala sestru?“

„Veru tak,“ povie, otvorí oči, chytá druhý dych.

„O takej veci by som predsa nežartoval!“